

ΝΕΣΤΟΡΑΣ ΝΕΣΤΟΡΟΣ

Τα προβλήματα για συλλογή πληροφοριών είναι πολιτικά και όχι τεχνικά

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Στην Αντιγόνη Σολομωνίδου-Δρουσιώτου
antigoni.drousiotu@phileleftheros.com

Συναντηθήκαμε στο γραφείο του την Πέμπτη 28 Μαρτίου το μεσημέρι για τη συνέντευξη. Όταν έκλεισα το μαγνητόφωνο και ετοιμαζόμουν να αποχωρήσω, ήλθε το τηλεφώνημα από το Προεδρικό και ο τερματισμός των καθηκόντων του ως εκπροσώπου της ελληνοκυπριακής πλευράς στη Διερευνητική Επιτροπή Αγνοουμένων. Ο Νέστορας Νέστορος μιλά για όλα, το έργο του στην Επιτροπή, τις δυσκολίες και τις προκλήσεις στο ανθρωπιστικό πρόβλημα. Τονίζει πως μια από τις απογοητεύσεις του ήταν ότι το θέμα των αγνοουμένων αντιμετωπίζεται για χρόνια, επιδερμικά, την ώρα που η ανάγκη ήταν πολύ πιο βαθιά. Σημειώνει ότι υπάρχουν Τουρκοκύπριοι και Ελληνοκύπριοι ζώντες που γνωρίζουν χώρους ταφής αγνοουμένων, είναι γνωστοί αλλά δεν προσεγγίζονται διότι κάποιος τους προστατεύει. Τονίζει ότι κάποιος χρησιμοποίησε τις οικογένειες των αγνοουμένων, δεν τους έλεγαν τα πραγματικά γεγονότα κι ενώ γνώριζαν για την τύχη των αγαπημένων προσώπων τους, τους άφησαν να πιστεύουν άλλα.

Βλέπαμε το θέμα των αγνοουμένων για χρόνια επιδερμικά

-Κεραιούς εν αιθρία ήταν η αποκωλύση σας από τη ΔΕΑ.

-Όταν είσαι διορισμένος σε πολιτικές θέσεις, η ζωή και τα αξιώματα δεν είναι αιώνια. Είχα έναν διορισμό ανοικτού τέλους, τώρα έληξε η άδειά μου άνευ απολαβών από τον Οργανισμό Ανάπτυξης Γης και σε βόμβαι την απόφαση του Προέδρου. Θα περίμενα, όμως, να με είχε ενημερώσει ο ίδιος και όχι συνεργάτης του όπως έγινε και κατά τον διορισμό μου, και μετά μέσω επιστολής. Είναι ένα ανθρώπινο παράπονο.

-Υπήρξε υπόσκαψη; Ήταν προδιαγραμμαμένη η μη ανανέωση του συμβολαίου σας;

-Οι απογοητεύσεις είναι μέσα στο παιχνίδι, όπως και οι χαρές. Κρατώ τα θετικά και είμαι ήσυχος με τη συνείδησή μου. Δεν ψάχνω αν υπήρχε ή όχι υπόσκαφή μου.

-Ζητούσατε όμως συναντήσεις;

-Εδώ και τρεις μήνες ζητούσα επανειλημμένα να διευθετηθεί συνάντησή μου με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και για πέντε μήνες με τον Υπουργό Εξωτερικών και δεν έλαβα ποτέ απάντηση. Ήθελα να τους ενημερώσω για ζητήματα που αφορούν τον καθορισμό πολιτικής, αλλά και πρακτικά θέματα όπως επίσης για την κατάσταση των ερευνών για αγνοούμενους. Ήθελα να ανταλλάξουμε απόψεις για πιθανές ενέργειες εντός και εκτός Κύπρου με δεδομένη την έλλειψη συνεργασίας του τουρκικού στρατού να ανοίξει τα αρχεία του και τις στρατιωτικές περιοχές. Το τελευταίο διάστημα υπήρχαν πολλά σοβαρά θέματα τα οποία έπρεπε να τύχουν σωστού χειρισμού. Κατά καιρούς είχα υποδείξει πως η ελληνοκυπριακή πλευρά θα μπορούσε να πράξει περισσότερα.

-Τι λέτε στις οικογένειες αγνοουμένων;

-Φεύγω ήσυχος με τη συνείδησή μου πως έπραξα ό,τι ήταν ανθρωπίνως δυνατόν προκειμένου να διακριβωθεί η τύχη όσο το δυνατόν μεγαλύτερου αριθμού αγνοουμένων. Προσπάθησα να τους υπηρέτησω ταπεινά. Θεωρώ ότι από την ημέρα που πήγα υπήρξε σημαντική πρόοδος.

-Τι φέρνει η επόμενη μέρα;

-Θα επιστρέψω στη μόνιμη θέση μου, που είναι ο Κυπριακός Οργανισμός Ανάπτυξης Γης.

-Ποια ήταν τα αποτελέσματα την ώρα που κλείσατε την πόρτα;

-Μέχρι σήμερα έχουμε εντοπίσει λείψανα 9

ΦΩΤΟ: ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΚΟΥΡΑΖΗΣ

Ο ρόλος ΟΗΕ και Ε.Ε. θα 'πρεπε να είναι πολύ συγκεκριμένος

αγνοουμένων και 4 πεσόντων. Τα αποτελέσματά μας είναι καλύτερα από ολόκληρο το 2018 που εντοπίσαμε μόνο 10 αγνοούμενους.

-Πού οφείλεται;

-Αλλάξαμε όλο το ερευνητικό μας σύστημα τον Σεπτέμβριο του 2018 και τον τρόπο διαχείρισης της έρευνας, αλλά χρειάστηκε κάποιος χρόνος για να φανούν αποτελέσματα. Ευελπιστούμε ότι το 2019 θα είναι μια πολύ καλή χρονιά για τις εκταφές της ΔΕΑ. Υπάρχει ένας νέος τρόπος διαχείρισης των πληροφοριών. Έγινε ψηφιοποίηση των πληροφοριών στο γραφείο μας και σε άλλες υπηρεσίες της Κυπριακής Δημοκρατίας. Με διαφορετική προσέγγιση και πιο σωστή οργάνωση θα έχουμε αποτελέσματα. Είναι πράγματα που είχα διαπιστώσει και καταγράψει από το 2015.

-Γιατί πέρασαν 4 χρόνια;

-Μέσα στα 4 χρόνια που πέρασαν έγινε τεράστια δουλειά. Διαφαινόταν από το 2015 και θα έπρεπε να αναχαιτίσουμε πολλά προβλήματα που συσσωρεύτηκαν. Αργήσαμε! Τώρα υπάρχει μια έντονη κινητικότητα για αντιμετώπιση των προβλημάτων. Όλοι περιμένουν να φέρει αποτέλεσμα η Διερευνητική Επιτροπή Αγνοουμένων, αλλά η ΔΕΑ συστάθηκε με περιορισμένους όρους εντολής. Δεν είχε στην αρχή δικές της ομάδες ερευνών. Στην πορεία αναγκάστηκε να τις δημιουργήσει και να στοχεύσει στην έρευνα. Ο καθένας πρέπει να αναλάβει τις ευθύνες του και όχι να τις επιρρίπτει στη ΔΕΑ.

-Γνωρίζετε τα στοιχεία αλλά δεν υπάρχει πολιτική βούληση;

-Ό,τι γνωρίζει ο άμφα ή ο βήτα είναι ευθύνη της ΔΕΑ να καταφέρει να πάρει την πληροφορία; Είναι ευθύνη της ΔΕΑ να πάρει την πληροφορία από την

“ Φεύγω ήσυχος με τη συνείδησή μου πως έπραξα ό,τι ήταν ανθρωπίνως δυνατόν για να διακριβωθεί η τύχη όσο το δυνατόν μεγαλύτερου αριθμού αγνοουμένων ”

Τουρκία; Πόσα χρόνια ξέρουμε ότι η Τουρκία δεν συνεργάζεται; Η ΔΕΑ έχει ευθύνη να αναδείξει τα προβλήματα, δεν μπορεί να κάνει πολιτική διαχείριση. Αν δείτε τον στρατηγικό σχεδιασμό μας 2017 - 2020 είναι καταγεγραμμένα όλα τα προβλήματα και οι προσπάθειες προς επίλυσή τους. Αλλά τα προβλήματα για συλλογή πληροφοριών είναι πολιτικά και όχι τεχνικά. Κακώς επιρρίπτεται ευθύνη στη ΔΕΑ να επιλύσει τα πολιτικά προβλήματα. Θα έπρεπε να ασκούνται πιέσεις προς την πολιτική κοινότητα και ιδιαίτερα προς τα κατεχόμενα και την Τουρκία. Συγκεκριμένες πιέσεις και ο ρόλος των Ηνωμένων Εθνών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που είναι ο κύριος χορηγός, θα έπρεπε να είναι συγκεκριμένος, αλλά και εμείς ως Κυπριακή Δημοκρατία να είμαστε συγκεκριμένοι στο τι ζητούμε.

-Στην πρόσφατη έκθεση του ΓΓ των Ηνωμένων Εθνών γίνεται μια αναφορά για τη ΔΕΑ.

-Ναι, αλλά γίνεται και μια εξίσωση. Εδώ θα έπρεπε να εστιαστούν στα προβλήματα, αλλά δυστυχώς πάντα ο ρόλος τους είναι να κρατούν πολιτικές ισορροπίες.

-Το τρίτο μέλος της ΔΕΑ τι κάνει;

-Λειτουργεί μέσα στη γενική φιλοσοφία των Ηνωμένων Εθνών. Αν με ρωτούσατε αν θα μπορούσε να κάνει κάποια βήματα περισσότερο, θα σας απαντούσα ισως να.

-Γιατί δεν τα κάνει;

-Ισως γιατί είναι περιορισμένες οι δυνατότητες και των Ηνωμένων Εθνών.

-Συναντηθήκατε με τον ΓΓ των Ηνωμένων Εθνών.

-Στο παρελθόν και αναδείξαμε τα προβλήματα. Όχι όμως τα τελευταία δύο χρόνια.

-Άνοιξαν κάποιοι δίοδοι;

-Είδατε να ανοίξουν; Η Τουρκία εξακολουθεί να μην συνεργάζεται. Όταν τα Ηνωμένα Έθνη προσκαλούν τους ηγέτες για να συζητήσουν Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης, δεν θα μπορούσαν να πιέσουν τον κόσμο που γνωρίζει να μας δώσει πληροφορίες για χώρους ταφής αγνοουμένων; Είναι ένα σημαντικό μέτρο συμπλιώσης.

-Οι ηγέτες προέβησαν σε κοινή έκκληση για να δώσει ο κόσμος πληροφορίες.

-Το 2016 αλλά δεν είδαμε κάποιο αποτέλεσμα. Οι διάφοροι εμπλεκόμενοι και πολιτικοί παίκτες πρέπει να δουν πιο σοβαρά το θέμα των αγνοουμένων.

-Η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης ζήτησε από τις τουρκικές αρχές να διασφαλίσουν την απρόσκοπτη πρόσβαση της ΔΕΑ σε στρατιωτικές ζώνες με ψήφισμα που εκδόθηκε μετά το πέρας της συνεδρίασης,

μετά τις 12 και 14 Μαρτίου, στο Στρασβούργο, την οποία παρακολούθησατε.

-Το ψήφισμα ήταν πολύ πιο σωστό σε σχέση με τις υποχρεώσεις της Τουρκίας προς τους Ελληνοκύπριους αγνοούμενους. Η Κυπριακή Δημοκρατία έχει κάποια πολιτικά μέσα για να ασκήσει πιέσεις πάνω στην Τουρκία, αν όμως αυτή δεν συνεργάζεται, ποιος έχει τη δύναμη να την υποχρεώσει να το πράξει; Τα Ηνωμένα Έθνη δεν το κάνουν στον βαθμό που θα έπρεπε. Εμείς εν τω μεταξύ διαβάζουμε και βιβλία βετεράνων Τούρκων στρατιωτών μήπως βρούμε κάποιες πληροφορίες. Κάνουμε τα πάντα μέχρι να πάει καλά.

-Δεν θα έπρεπε αυτά να τα είχατε ψάξει πολύ πιο νωρίς;

-Θα έπρεπε να τα είχαν ψάξει πιο νωρίς. Θα έπρεπε να είναι πολύ πιο γρήγορα η ψηφιοποίηση, το ίδιο και η χαρτογράφηση. Δημιουργήσατε το πρόγραμμα αλλά αργήσατε να του δώσουμε την απαραίτητη βοήθεια για να λειτουργήσει σωστά στο τεχνικό του κομμάτι.

-Πρόσφατα επισκέφθηκαν την Κύπρο αξιωματικοί της Αστυνομίας του Λίβερπουλ και παρέιχαν εκπαίδευση στους ερευνητές της ΔΕΑ για τεχνικές που χρησιμοποιούνται σε συζητήσεις με μάρτυρες, για αξιολόγηση των πληροφοριών, για την κατανομή αυτών στη βάση δεδομένων κ.λπ....

-Ναι, ήταν η πρώτη φορά από το 2006. Περιμέναμε 13 χρόνια να εκπαιδεύσουμε το προσωπικό που ασχολείται με την έρευνα. Γι' αυτό λέω ότι όταν δημιουργείς έναν θεσμό ή ένα πρόγραμμα, πρέπει να έχεις οργανώσεις τις ενέργειες που θα κάνει και να σκεφτείς το μετά. Όχι να φτάσει η στιγμή που να μην ξέρεις τι να πρωτοπράξεις.

Η ΔΕΑ δεν μπορεί να λύσει τα πολιτικά θέματα

-Η Τουρκία παραχώρησε τις 30 στρατιωτικές περιοχές που είχε υποσχεθεί;

-Ναι, συνεργάστηκε πολύ καλά το 2016 και 2017 αλλά δημιουργήσε πρόβλημα το 2018. Το 2019 ακόμα να συνεργαστεί, έχουμε θέματα και περιμένουμε τις άδειες για το 2019-21. Δεν ζητούμε μόνο να μας ανοίξουν οι στρατιωτικές ζώνες, αλλά να παραχωρηθεί πρόσβαση σε όλους τους μάρτυρες και όχι επιλεγμένα όπως κάνει μέχρι τώρα. Βρίσκεται σε ένα στρατιωτικό 45 χρόνια, δεν ξέρει αν έχει μέσα χώρο ταφής; Όταν εντοπίσαμε σε στρατόπεδα διαταραχές χώρων ταφής, δεν ρώτησε κανείς την Τουρκία γιατί προέκυψε αυτό. Πού πήγαν τα υπόλοιπα οστά από τον περιφραγμένο, ελεγχόμενο από εκείνη χώρα; Η Τουρκία πρέπει να μας παραχωρήσει όχι μόνο πρόσβαση σε στρατιωτικές ζώνες, αλλά πληροφόρηση και πρόσβαση σε όλους τους μάρτυρες.

-Τι γίνεται με τα στρατιωτικά της αρχεία;

-Πριν λίγους μήνες παραχώρησε πρόσβαση στο γραφείο των Τουρκοκυπρίων σε χάρτες του '74 για συγκεκριμένες περιοχές. Προσπαθούν να δουν αν υπάρχουν αλλοιώσεις στο έδαφος συγκρίνοντας χάρτες διαφόρων χρονολογιών. Αυτό μπορεί να γίνει με τη νέα τεχνολογία. Υπήρχε συμφωνία μεταξύ Κληρίδη - Ντενκτάς και ΓΓ των ΟΗΕ Μπούρτζος Γκάλι, τον Δεκέμβριο του 1996 που έλεγε μεταξύ άλλων ότι θα παραχωρούνταν πληροφορίες για τους χώρους ταφής από τις περιουσιακές νεκρών από τα πεδία των μαχών. Εμείς παραχωρήσαμε τότε 21 χώρους ταφής και οι Τουρκοκύπριοι μόνο τρεις.

-Τι φοβούνται;

-Το μόνο που φοβούνται είναι ότι θα κατηγορηθούν ότι έγιναν σκόπιμες μετακινήσεις, αλλά και έτσι να γίνει, θα τιμωρηθεί; Όποια κίνηση κάνει η Τουρκία στο τέλος παίρνει και τα εφόδια.

-Με την Τουρκία να μην δίνει πληροφορίες,

Μπορούμε αυτή τη στιγμή να έχουμε κάποιο αποτέλεσμα;

-Για μένα είναι δύο δρόμοι παράλληλοι, να βρούμε πληροφορίες είτε από πρόσωπα που γνωρίζουν ή να συνεργαστεί η Τουρκία. Γι' αυτό ζητούμε τη βοήθεια των ανθρώπων που είναι στα δικαιοδικά προγράμματα, αν μπορούν να μας βοηθήσουν. Μιλήσαμε με πολιτικά κόμματα, μοιραίοι στην ατζέντα τους το θέμα των αγνοουμένων αλλά θέλουμε πρακτικές λύσεις. Η ΔΕΑ δεν μπορεί να λύσει τα πολιτικά θέματα. Η ΔΕΑ δεν μπορεί να προσεγγίσει έναν Τουρκοκύπριο που έχει πληροφορίες. Θα μπορούσαν οι ηγέτες όχι μόνο μέσα από τις εκκλησίες που έκαναν, αλλά και από προσωπικές επαφές.

-Μόλις γυρίσατε από το Λονδίνο;

-Ναι, είχαμε επαφές με διάφορους φορείς και

με το Υπουργείο Εξωτερικών του Ηνωμένου Βασιλείου. Ολοκληρώνεται η μελέτη των αρχείων τους και υπάρχουν υποβοηθητικά στοιχεία για την έρευνα.

-Οικονομικά πώς πάει η χρηματοδότηση με τη μειωμένη απόδοση;

-Παραμένει σταθερή η συνεισφορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για το 2019 θα είναι 3 εκατομμύρια και συνεχίζουν οι συνεισφορές από άλλες χώρες Ηνωμένες Πολιτείες, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιρλανδία, Γερμανία κ.λπ. Η Κίνα έδωσε φέτος 10 χιλιάδες ευρώ. Μέσω της ΔΕΑ μπορούμε να δώσουμε απαντήσεις στους συγγενείς των αγνοουμένων και να βοηθήσουμε τον τόπο μας και τη λύση του Κυπριακού. Επιπρόσθετα, και άλλες χώρες στη Μέση Ανατολή που έχουν μεγαλύτερο πρόβλημα.

Χρησιμοποίησαν τους συγγενείς και χωρίς να τους λένε την αλήθεια

-Είναι δυνατόν να μετακαίτε 45 χρόνια μετά από το 1974 και 55 χρόνια μετά τις πρώτες εξαφανίσεις στη δεκαετία του '60, ειδική ψυχολογία της Διεθνούς Επιτροπής του Ερυθρού Σταυρού (ICRC), η οποία εδώ και τέσσερις μήνες επισκέπτεται οικογένειες αγνοουμένων για να καταγράψει τις ανάγκες τους;

-Κάλλιο αργά αλλά ποτέ! Αυτοί οι άνθρωποι είχαν ανάγκες τόσα χρόνια που δεν τις καλύψαμε. Ήταν όμως ευθύνη της ΔΕΑ; Αυτό που φάνηκε μέσα από την έρευνα είναι ότι θέλουν να έχουν σωστή πληροφόρηση και όχι από τα ΜΜΕ. Πρέπει να πάμε να τους δούμε προσωπικά. Να διαχειριστούμε το μεταπραγματικό στρες, τις μη αλήθειες που τους έλεγαν. Κάποιος τους χρησιμοποίησε και δεν τους έλεγαν τα πραγματικά γεγονότα. Να δούμε πώς είναι η ζωή τους.

-Δεν υπήρχε ειλικρίνεια με τους συγγενείς;

-Δεν ήμασταν διότι υπήρχαν περιπτώσεις που γνωρίζαμε για την τύχη των δικών τους και τους λέγαμε άλλες ιστορίες ή τους αφήσαμε να πιστεύουν άλλα. Η αλήθεια σε τέτοια θέματα δεν είναι ηθικό να αποκρύβεται.

-Αυτό είναι εγκληματικό...

-Φυσικά και η έρευνα αναδεικνύει πολλά πράγματα. Ίσως περιμέναμε τον σούζυο ή τον αρβωνιαστικό, δεν προχώρησαν τη ζωή τους και εμείς δεν τις στριβίσαμε. Δεν είναι μόνο οι γονείς που έχουν ανάγκες, αλλά και τα παιδιά, τα αδέρφια. Αλλά δεν μας ενδιαφέρει. Δεν μάθαμε ως κυπριακή κοινωνία να δίνουμε λύσεις στα προβλήματα. Τα χώνεμα κάτω από το χαλί, ενώ θα έπρεπε από την ώρα που τα εντοπίζαμε να τα λύναμε. Μην ξεχνάτε ότι μιλούμε για έναν κρατικό μηχανισμό που είναι βραδύκινητος και που πάντα έχει μια δικαιολογία.

-Η μελέτη τελείωσε, τι θα γίνει μετά;

-Η εμπιστευτική μελέτη θα παραδοθεί σύντομα στο

Προεδρικό. Η άλλη θα δει το φως της δημοσιότητας ώστε οποιοσδήποτε να μπορεί να διαβάσει τα συμπεράσματά της. Θα γίνει ακόμα μια έρευνα με το Πανεπιστήμιο Λευκωσίας σε σχέση με τους Ελληνοκύπριους αγνοούμενους, γι' αυτούς που τακτοποιήθηκαν, αντίστοιχη θα γίνει και για τους Τουρκοκύπριους, διότι και οι οικογένειες αυτές χρειάζονται βοήθεια. Δεν ξέρω αν έχουμε αντιληφθεί στην Κύπρο τι τραγικό γεγονός συνέβη στη ζωή των οικογενειών των αγνοουμένων. Θα πρέπει να ληφθούν μέτρα από την Κυπριακή Δημοκρατία σε σχέση με τους συγγενείς. Υπάρχουν πράγματα που μπορούν να γίνουν άμεσα, για παράδειγμα η στήριξη των οικογενειών και η σωστή πληροφόρησή τους. Μπορεί άμεσα να συσταθεί ομάδα με κοινωνιολόγους και μέλη από το Γραφείο μας για τους ενημερώσουμε και να τους παρέχουμε σωστή εποπτεία.

-Τι ανέδειξε η έρευνα που σας εξέπληξε;

-Δεν με εξέπληξε κάτι. Μου επιβεβαίωσε αυτά που βίωνα από το 2014 που διορίστηκα σε αυτή τη θέση. Αυτό που αναδεικνύει είναι ότι βλέπαμε το θέμα των αγνοουμένων επιδερμικά, ενώ η ανάγκη ήταν πολύ πιο βαθιά. Αυτό ήταν το κύριο θέμα που αντιμετωπίσαμε από την πρώτη στιγμή που ήλθα στο γραφείο. Ήταν μια από τις απογοητεύσεις μου, αλλά δεν τα έβαλα κάτω.

-Σήμερα άλλαξε κάτι;

-Τα πράγματα έχουν σαφώς βελτιωθεί γιατί υπάρχει ένα αξιόλογο προσωπικό, γιατί βόλαμε τον δάκτυλο εις τον τύπον των ήλων, γιατί εντοπίσαμε τα προβλήματα και προσπαθήσαμε να τα λύσουμε στη ρίζα τους. Δεν φοβηθήκαμε να τα καταγράψουμε, δεν κρύψαμε πράγματα, η ενημέρωσή μας ήταν ειλικρινής και σωστή. Όμως, πρέπει να γίνουν και άλλα.

-Η ουσία είναι ότι οι οικογένειες θέλουν απάντηση για την τύχη των αγνοουμένων τους.

-Φυσικά, αυτό σημαίνει πιο στοχευμένη έρευνα και μέτρα που προτείνουμε.